

SU
PO 2022
Vuosikirja

2022

4-5

Sota lähellä leimaa Suomen kansallista turvallisuutta

6-9

Mitä seuraavaksi? Supo hahmotteli vaihtoehtoisia skenaarioita Venäjän hyökkäyssodan seurauksista

10-11

Venäjä pyrkii kiertämään vientirajoituksia monin tavoin – myös Suomi on kohteena

12-13

Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2023

14-15

Suojelupoliisi lukuina

16-19

Poikkeusvuosi 2022 supolaisten silmin

20-21

Suomen liittyminen Natoon vahvistaa myös siviilitiedustelua

22-23

Suomen energiasektorin huoltovarmuus toimi hyvin poikkeusvuonna

24-25

Venäjä on pakotettu suuntaamaan vakoiluun verkkoon

26-27

Suomalaiset luottavat Suojelupoliisiin

Sota lähellä leimaa Suomen kansallista turvallisuutta

Venäjän hyökkäyssota, hybridivaikuttamisen uhka Suomessa, Naton tarkkailijajäsenyys ja muut turvallisuusympäristön muutokset suuntasivat Suojelupoliisin työtä vuonna 2022.

Antti Pelttari
Suojelupoliisin päällikkö

Vuosi 2022 oli poikkeuksellinen ja tämä näkyi vahvasti turvallisuudesta vastaavien viranomaisten työssä. Venäjän aggressiivinen toiminta on suurin uhka Suomen kansalliselle turvallisuudelle nyt ja tulevina vuosina. Sen vuoksi tämän vuosikirjan teema on Venäjä.

Kirstynyt turvallisuustilanne korostaa luotettavan tiedon tarvetta. Päätäjillä on oltava oikea tilannekuva Suomen turvallisuudesta ja sen uhkista. Suojelupoliisi hankkii, analysoi ja raportoi Suomen valtiojohdolle tietoa, jota se ei voi muualta saada. Tiedustelutieto on tärkeää ja ainutlaatuista. Tämä ymmärretään uskoakseni entistä paremmin.

Tiedustelupalveluna Suojelupoliisin tehtävä on ennakoita mahdollisia kehityskulkuja ja piirtää päättäjille vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Tässä vuosikirjassa esittelemme Venäjän hyökkäyssodan erilaisten skenaarioiden vaikutusta Venäjän sisäiseen kehitykseen.

Tiedustelutieto pysyy yleensä salassa, mutta Yhdysvallat julkisti harvinaisella tavalla tiedustelutietojaan ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Venäjän suunnitelmien julkinen paljastaminenkaan ei estänyt hyökkäystä, mutta se yhdisti länsimaat vastaamaan Venäjän toimiin päätäväisesti ja nopeasti. Uskon, että tiedustelutiedon harkittu julkinen käyttö jää pysyvästi valtioiden työkalupakkiin. Suomessakin tämä keino on syytä pitää mielessä.

Venäjän naapurimaassaan Ukrainassa aloittama laaja hyökkäys muutti yhdessä yössä ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua Suomessa ja johti Nato-option lunastamiseen. Suojelupoliisin arvio Venäjästä ei muuttunut, mutta myös me muutimme viestintäämme. Uhkista puhutaan nyt entistä suuremmin. Avoin keskustelu uhkista auttaa yrityksiä, organisaatioita ja ihmisiä varautumaan niihin.

Samalla on muistettava, että uhkapuhe, Venäjän toiminnan aiheuttama energiakriisi ja korkea inflaatio ovat omiaan aiheuttamaan kansalaisissa huolta. Suomessa asuvien ihmisten pelkoja ja huolia voidaan valitettavasti käyttää myös vahingollisesti ja Suomea hajottavasti. Suomalaisen yhteiskunnan vahvuus on keskinäinen luottamus. Mitä yhtenäisempi suomalainen yhteiskunta on, sitä paremmin se kestänee vaikeatkin ajat.

Venäjän Suomelle muodostama uhka kohdistuu ennen kaikkea siviiliyhteiskuntaan. Erilaiset hybridivaikuttamisen muodot, kuten kyberuhkat ja informaatiovaikuttaminen, olivat viime vuonna paljon esillä. Myös yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömän kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Tähän liittyvää työtämme selvennämme tässä vuosikirjassa energiasektorin näkökulmasta.

EU-maat ja Yhdysvallat asettivat Venäjälle tiukkoja vientirajoituksia ja pakotteita vastatoimena hyökkäyssodalle. Näiden toimenpiteiden vaikutus näkyy jo Venäjällä, joka pyrkii kiertämään vientirajoituksia monin tavoin. Myös suomalaisia yrityksiä voidaan käyttää hyväksi vientirajoitusten kiertämisessä, joten yritysten tulee tiedostaa riskit.

Natoon liittymisestä käyty yhteiskunnallinen keskustelu ja hakemuksen jättämistä seurannut tarkkailijajäsenyys nähtiin Suojelupoliisissa ajanjaksoiksi, joihin Venäjä saattaisi yrittää aivan erityisesti vaikuttaa Suomen itsenäiseen päätöksentekoon. Onneksi nämä uhkat eivät ole toistaiseksi toteutuneet.

Vakoilun uhka sen sijaan on jatkunut pitkään ja on edelleen konkreettinen. Venäjä – mutta myös Kiina ja eräät muut valtiot – pyrkivät vakoilemalla keräämään tietoa, jota ne pyrkivät käyttämään omaksi edukseen ja Suomea vastaan. Suojelupoliisin vuosikymmenten mittainen kokemus vastatiedustelusta on osoittautunut arvokkaaksi. Supo on työllään onnistunut heikentämään Venäjän henkilötiedustelua Suomessa vuoden 2022 aikana merkittäväällä tavalla. Myös kyberympäristössä tehtävän vakoilun torjunnassa Suojelupoliisilla on erityistä osaamista.

Viime vuosi avasi Suojelupoliisille uuden yhteistyön foorumin, kun Naton tarkkailijajäsenyyden myötä Suposta tuli osa Naton siviilitiedustelu-yhteisöä. Vaikka yhteistyön monien liittolaismaiden turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen kanssa oli ennestäänkin tiivistä, Nato on tuonut monen supolaisen arkityöhön uusia elementtejä.

Kiina on suurvalta, jonka vaikutus maailmanpolitiikkaan heijastuu myös Suomeen. Suojelupoliisin oma Kiina-osaaminen auttaa tulkitsemaan Kiinan liikkeitä ja torjumaan sen epätoivottua vaikuttamista Suomessa. Tälle osaamiselle on ollut kysyntää, kun taloudellinen suhde Venäjään katkesi sodan myötä äkillisesti ja herätti Suomessakin huolen Euroopan Kiina-riippuvuuksista.

Vaikka viimeisen vuoden ajan huomio on ollut ennen kaikkea Venäjän toiminnassa, terrorismin uhka ei ole kadonnut. Siksi tämäkin vuosikirja sisältää perinteiseen tapaan terrorismin uhka-arvion. Suurimman terrorismin uhkan Suomessa muodostavat edelleen äärioikeistolaisesti tai radikaali-islamistisesti motivoituneet yksittäiset tekijät tai pienryhmät.

Tässä vuosikirjassa haluamme tarjota lukijoille kurkistuksen kulissien taakse, supolaisten työhön poikkeuksellisenä vuonna 2022. Samalla kiitän kaikkia supolaisia arvokkaasta työpanoksesta Suomen kansallisen turvallisuuden hyväksi. Tehdyt panostukset Suomen kansalliseen turvallisuuteen Supon kautta alkavat tuottaa hyötyä Suomelle.

Mitä seuraavaksi? Supo hahmotteli vaihtoehtoisia skenaarioita Venäjän hyökkäyssodan seurauksista

Suojelupoliisin asiantuntijat ovat laatineet neljä mahdollista skenaariota siitä, miten Venäjän hyökkäyssodan kulku vaikuttaa lyhyellä aikavälillä Venäjän kehitykseen. Venäjän sisäisellä kehityksellä on merkittävä vaikutus Suomen kansalliseen turvallisuuteen.

Venäjän hyökkäyssota vaikuttaa Euroopan turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen merkittäväällä tavalla. Kaikkia vaikutuksia emme vielä tiedä, sillä sota Ukrainassa voi kehittyä lyhyelläkin aikavälillä hyvin erilaisiin suuntiin.

Tiedustelupalveluna Suojelupoliisin tehtävä on ennakoita kehityskulkuja, jotka vaikuttavat Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Ennakoiva analyysi auttaa suomalaisia päättäjiä ja asiantuntijoita ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa.

Suojelupoliisin asiantuntijat ovat työstäneet neljä mahdollista skenaariota Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista Venäjän sisäiseen kehitykseen seuraavan kahden vuoden aikana. Mikään skenaarioista ei todennäköisesti toteudu sellaisenaan, sillä todellisuus on aina monimutkaisempi. Ennakointi ei siis tarkoita ennustamista, vaan erilaisten tulevaisuuksien tarkastelua.

Tässä artikkelissa esiteltävien skenaarioiden tarkoitus on auttaa erilaisten tulevaisuuksien hahmottamisessa.

Skenaariot on laadittu tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä hyödyntäen, ja yhdessä näiden neljän skenaarion tarkoitus on kattaa mahdollisimman suuri joukko erilaisia kehityskulkuja. Osa näistä kehityskuluista on epätodennäköisiä, toiset todennäköisempiä. Tässä artikkelissa esitellyt skenaarioita ei ole lueteltu niiden oletetun todennäköisyyden mukaisessa järjestyksessä.

Shokit eli yllättävät tapahtumat

Varsinaisten skenaarioiden lisäksi on huomioitava merkittävien yllättävien tapahtumien mahdollisuus. Näitä yllättäviä, mutta vaikutuksiltaan merkittäviä tapahtumia voidaan kutsua myös shokeiksi. Esimerkiksi kokonaan uusi, globaali kriisi, kuten uusi pandemia tai uuteen konfliktiin johtava terrori-isku, voi viedä kansainvälisen huomion ja voimavarat toisaalle, mikä vähentäisi halua tukea Ukrainan puolustustaistelua.

Sodan pitkittyminen

Ensimmäisessä skenaariossa sota Ukrainassa jatkuu yhä vuonna 2025. Venäjä ja Ukraina eivät kumpikaan saavuta sotilaallista ratkaisua. Taistelut ovat vakiintuneet asemasodaksi, jossa molemmat osapuolet kärsivät yhä merkittäviä tappioita.

Venäjän hallinnon vakaus säilyy, vaikka jatkuvat tappiot Ukrainassa sekä talouden kestokyky aiheuttavat maan johdolle kasvavaa huolta kansan tuen jatkumisesta.

Venäjällä on puutetta suorituskykyisistä joukoista ja asejärjestelmistä. Venäjä ei ole halunnut ottaa täyden liikekannallepanon kaltaisia riskejä. Toisaalta Ukraina on jatkanut sitkeää puolustustaistelua.

Länsi on jatkanut Ukrainan tukemista, mutta tuki ei ole ollut riittävää ratkaisemaan sotaa Ukrainan hyväksi. Vuoteen 2025 tultaessa on entistä epävarmempaa, miten lännen tuki jatkuu. Rauhansopimusta ei ole näköpiirissä vuoteen 2025 tultaessa.

Ukraina menestyy

Yhtenäisen lännen tukema Ukraina on työntänyt Venäjän pois alueiltaan vuoteen 2025 mennessä. Ukrainan sotilaallinen menestys johtuu paitsi sen omasta taistelutahdosta ja sotilaallisesta taidosta, myös lännen aiempaa voimakkaammasta tuesta.

Venäjän epäonnistumista puolestaan selittää sen kyvyttömyys lisätä panostuksia sotatoimiin Ukrainassa. Venäjän johto ei halua ottaa riskejä, joita esimerkiksi täysmittaiseen liikekannallepanoon liittyisi. Venäjällä on kasvavaa tyytymättömyyttä Ukrainassa koettujen tappioiden, rahoitusmarkkinoiden kriisin ja elintason heikkenemisen vuoksi.

Venäjän pahenevat tappiot kasvattavat sen halua eskaloida tilannetta entisestään.

Venäjän vetäytyminen Ukrainasta asettaa Putinin hallinnon vaikeaan tilanteeseen, mikä johtaa vallanvaihtoon, joskaan ei vallankumoukseen. Venäjän johtoon nousee henkilö valtakoneiston sisältä.

Venäjä miehittää Ukrainan

Venäjä miehittää Ukrainan lähes kokonaan vuoteen 2025 mennessä. Hajanainen länsi ei ole kyennyt tukemaan Ukrainaa riittävästi. Muun muassa energiakriisi ja inflaatio nakertavat lännessä halua tukea Ukrainaa.

Venäjän jatkama siviilikohteiden määrätietoinen tuhoaminen ja Ukrainan raskaat tappiot vaikuttavat lopulta ratkaisevasti taistelutahtoon. Ukrainan puolustus murtuu, ja Venäjä kykenee miehittämään valtaosan maasta. Ukrainalaisten vastarintaliike jatkaa taisteluun miehitysjoukkoja vastaan koko maan alueella. Lisää ukrainalaisia pakenee miehityshallintoa Euroopan maihin.

Sotilaallinen menestys ja sodan poliittisten tavoitteiden saavuttaminen ovat lisänneet kansalaisten tukea Venäjän hallinnolle ja ulkopolitiikalle. Venäjän talous on kuitenkin kärsinyt poikkeustilasta. Elintaso Venäjällä on jatkanut heikentymistään ja köyhimmillä alueilla on nähtävissä jopa humanitaarisen kriisin merkkejä.

Venäjän keskushallinto tarkkailee järjestelmällisesti kansalaisten mielialoja ja tukahduttaa mielenilmaukset kovaotteisesti.

Venäjä siirtää joukkojaan Puolan, Latvian ja Liettuan vastaisille rajoille. Naton ja Venäjän välisen sodan riski kasvaa. Ukrainan miehitys on kipeä tappio lännelle. Venäjän ja lännen suhteet ovat romahtaneet, eikä osalla valtioista ole enää diplomaattisuhteita Venäjään.

Epävarma rauha

Sotatoimet päättyvät ennen vuotta 2025 tulitaukosopimukseen, jossa Ukraina jaetaan rintamatilanteen mukaisesti. Sopimuksen syntyyn vaikuttavat molempien osapuolten kokemat tappiot, vaikutelma sotilaallisen ratkaisun epätodennäköisyydestä ja molempiin sodan osapuoliin kohdistuva ulkopuolisten toimijoiden vaikutus.

Lännen sotilaallinen tuki Ukrainalle on alkanut rapautua. Euroopan maiden yhtenäisyys rakoilee ja sotaväsymys painaa kansalaisia. Toisaalta Venäjän johto on arvioinut, että tuloksettomien sotien jatkaminen voi uhata hallinnon omaa olemassaoloa.

Ukraina menettää itäisiä ja eteläisiä alueitaan Venäjälle. Ratkaisuun taivutaan, sillä sodan jatkamisen hinta arvioidaan liian raskaaksi.

Putinin edellytykset toimia maan johdossa heikenevät ja hän siirtyy sivuun vallan keskistä pian vuoden 2024 jälkeen.

Venäjä pyrkii kiertämään vientirajoituksia monin tavoin – myös Suomi on kohteena

Vientirajoitusten vaikutus näkyy jo Venäjällä. Venäjä pyrkii kiertämään rajoituksia monimutkaisilla hankintaketjuilla ja kolmansien maiden kautta. Myös suomalaisen yrityskentän on hyvä tiedostaa riskit.

EU-maat ja Yhdysvallat ovat kohdistaneet Venäjään poikkeuksellisen voimakkaita vientirajoituksia helmikuussa 2022 alkaneen hyökkäyssodan vuoksi. Pakotteiden seurauksena Venäjällä on pulaa erilaisista materiaaleista ja komponenteista, joita se tarvitsee ylläpitääkseen sotilaallista kyvykkyyttään.

Venäjä pyrkii paikkaamaan kasvavaa pulaa kiertämällä pakotteita entistä moninaisemmilla keinoilla. Myös suomalaiset yritykset ovat kohteena, kun rajoituksia pyritään kiertämään.

Venäjään kohdistuu tällä hetkellä monenlaisia pakotteita sodan vuoksi. Vientikieltojen piirissä ovat tuotteet ja teknologia, joilla ylläpidetään Venäjän sotakoneistoa ja teollista tuotantokykyä. Vientirajoitusten lisäksi EU-maat ovat päättäneet useista muista Venäjään kohdistuvista vastatoimista, kuten henkilöpakotteista ja tuontikielloista.

Toimintaympäristö on muuttunut olennaisella tavalla

Suojelupoliisin näkökulmasta ilmiö sai alkunsa jo vuonna 2014, jolloin Venäjä valtasi Krimin ja sota Itä-Ukrainassa alkoi. Ensimmäiset Venäjään kohdistuvat pakotteet asetettiin silloin. Suomesta on sijaintinsa vuoksi ollut perinteisesti paljon vientiä Venäjälle, ja rajaliikenne on ollut vilkasta. Siksi Suomi on ollut yksi niistä maista, joiden kautta Venäjä pyrkii kiertämään pakotteita.

Laajamittaisen hyökkäyssodan alettua toimintaympäristö muuttui kuitenkin olennaisesti. EU ja Yhdysvallat ovat kiristäneet Venäjään kohdistuvia pakotteita merkittävästi, minkä seurauksena kaikki Venäjälle suuntautuva vienti on vähentynyt. Vientirajoitusten kiertäminen Suomen kautta on vaikeutunut, sillä rajoitusten alaisia tuotteita ja teknologiaa on aiemmin pyritty viemään normaalin viennin joukossa.

Venäjä etsii hankinnoilleen aktiivisesti uusia reittejä. Se pyrkii kiertämään vientirajoituksia muun muassa häivyttämällä todellisen ostajan pitkillä hankintaketjuilla ja hyödyntämällä kolmansia maita. Venäjä käyttää hankinnoissaan sekä yksittäisiä yrityksiä että hankintaverkostoja, joiden kautta se ohjaa tarvitsemaansa teknologiaa Venäjälle. Hankinnoissa ei välttämättä ole aina selvää yhteyttä Venäjään.

Selvää on, että läntisen yhteisön asettamat pakotteet vaikuttavat jo Venäjään. Venäjällä on jo pulaa esimerkiksi teknologiasektorin tarvitsemista komponenteista sekä laivanrakennusalan ja lentokoneiden tarvitsemista osista.

Vaikka Venäjä kykenisi hankkimaan tiettyjä tuotteita kiertämällä vientirajoituksia, pakotteet voivat vaikuttaa myös siihen, onko tuotteita saatavilla tarpeeksi ja paljonko ne maksavat. Kaikkea Venäjä ei pysty korvaamaan.

Suomalainen osaaminen kiinnostaa Venäjällä

Suomalaisilla yrityksillä ja yliopistoilla on runsaasti kansainvälisesti arvostettua osaamista ja edistynyttä teknologiaa. Esimerkiksi erilaiset elektroniset komponentit, mittauslaitteet, työstökoneet, optiikka, merenkäyntitekniikka ja kvanttiosaaminen kiinnostavat Venäjää.

Venäjä pyrkii hankkimaan Suomesta myös vientivalvottuja kaksikäyttötuotteita. Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan teknologiaa tai tuotteita, jotka soveltuvat sekä siviili- että sotilaskäyttöön tai joukkotuhoojien kehittämiseen.

Suomalaisten yritysten ja yliopistojen onkin hyvä kiinnittää huomiota tavallisuudesta poikkeaviin hankintapyrkimyksiin tai yhteydenottoihin. Suomalaisen teknologian tai tuotteiden päätyminen Venäjän asevoimien tukeviin hankkeisiin suomalaisen tahon kautta on organisaation maineelle ja toiminnalle merkittävä riski. Yritys voi joutua

itse pakotetoimien kohteeksi, jos asioi lännen pakotteiden piirissä olevien toimijoiden kanssa.

Yksi Suojelupoliisin tehtävistä on hankkia tietoa pyrkimyksistä viedä Suomesta tai Suomen kautta ulkomaille teknologiaa tai tuotteita, joihin kohdistuu vientirajoituksia. Supo pyrkii toiminnallaan myös turvaamaan suomalaisten yritysten toimintaympäristöä. Vientirajoituksiin liittyen tehdään tiivistä yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti eri viranomaisten ja yritysten kanssa.

Työtä on helpottanut merkittävästi vuonna 2019 voimaan tullut tiedustelulainsäädäntö. Supo voi seurata kansallista turvallisuutta mahdollisesti vaarantavaa toimintaa, vaikka se ei täyttäisi rikoksen tunnusmerkistöä. Näin tiedonhankinta voidaan aloittaa nykyään entistä varhaisemmassa vaiheessa.

Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2023

Terrorismin uhka Suomessa on edelleen neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Suojelupoliisi on tunnistanut äärioikeistolaisia ja radikaali-islamistisia toimijoita, joilla on todennäköisesti halu ja kyky väkivaltaisten iskujen tekemiseen. Todennäköisimmän uhkan aiheuttavat näiden ideologioiden yksittäiset kannattajat ja pienryhmät. Lyhyellä aikavälillä iskut ovat epätodennäköisiä.

Suojelupoliisin arvion mukaan terrorismin uhka Suomessa on pysynyt neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Todennäköisimmän terrori-iskun uhkan aiheuttavat äärioikeistolaista tai radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät. Toimijoiden ideologinen joustavuus on edelleen yksi keskeinen nouseva trendi eikä uskollisuutta yhdelle järjestölle välttämättä ole.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä on Suomessa noin 350. Kohdehenkilöiden lista ei ole pysyvä, vaan sille lisätään ja siltä poistetaan henkilöitä jatkuvasti.

Äärioikeistolaisen terrorismin uhka on voimistunut

Kansainvälisesti äärioikeistolaisessa ideologiassa painottuvat rasismien, antisemitismin ja muukalaisvihamielisyyden kaltaiset tekijät. Tunnusomaista on aiemmista iskuista

Nuorten väkivaltainen radikalisoituminen verkossa lisääntynyt

Nuorten verkossa tapahtuva väkivaltainen ja ideologisesti riippumaton radikalisoituminen on keskeinen nouseva trendi kansainvälisesti, ja useissa Euroopan maissa on estetty alaikäisten suunnitelmia iskuhankkeita.

Terrorismia ihannoiva ja poliittisen väkivallan välttämättömyyttä julistava verkkoympäristö tarjoaa radikaalia ideologiaa kannattaville tai siitä kiinnostuneille henkilöille radikalisoivan kasvualustan ja yhteisön, jonka puolesta tai sen innoittamana harjoittaa poliittista väkivaltaa. Suomen terrorismi-tilanne seuraa usein kansainvälisiä kehityskulkuja.

inspiroituminen, kokemus valkoiseen väestönosaan kohdistuvasta uhkasta sekä terrorismin ihannointi verkossa. Myös Suomessa äärioikeistolla on samankaltaisia näkemyksiä. Suojelupoliisi on tunnistanut äärioikeistolaista terroristista toimintaa kannattavia ja sympatisoivia henkilöitä. Yksittäiset äärioikeistolaiset henkilöt ja pienryhmät muodostavat huomionarvoisen terrorismin uhkan Suomessa. Väkivallan uhka kohdistuu erityisesti etnisten ja uskonnollisten vähemmistöryhmien edustajiin sekä ideologiseksi vastustajiksi koettuihin poliittisiin toimijoihin. Potentiaalisia iskukohteita ovat myös muut tahot, joita pidetään äärioikeistolaisessa ideologiassa vihollisina.

Suojelupoliisi on tunnistanut yksittäisiä Suomesta Ukrainan sota-alueelle lähteneitä äärioikeistolaisia. Konfliktialueella toimiminen lisää myös suomalaisten radikalisoitumisen todennäköisyyttä.

Sosiaalisen median alustoille painottuva verkostoituminen, propagandan levittäminen ja väkivaltaisen toiminnan edistäminen ovat olennainen osa Suomen äärioikeistolaista toimintaa. Suomalaisia kytkeytyy myös Siege-kulttuuriin, jossa valkoisen ylivalan kannattajat yllyttävät terroristiseen väkivaltaan ja rotusotaan yhteiskunnan romahduttamiseksi.

Vuonna 2020 lakkautettuun Pohjoismaiseen vastarintaliikkeeseen kytkeytyneet aktiivit ovat jatkaneet samankaltaista toimintaa uusissa kokoonpanoissa. Järjestäytynyt äärioikeistoliikehäntä ei tällä hetkellä aiheuta terroristista uhkaa, mutta luo potentiaalisen kasvualustan yksittäisten henkilöiden radikalisoitumiseen.

Radikaali-islamistisen terrorismin uhka säilynyt ennallaan

Suojelupoliisi on tunnistanut radikaali-islamistista ideologiaa kannattavia henkilöitä, joilla on halu ja kyky terrori-iskun toteuttamiseen. Valtaosa terrorismin torjunnan

kohdehenkilöistä on edelleen radikaali-islamismien kannattajia. Isku-uhkan aiheuttavat ensisijaisesti yksittäiset henkilöt ja pienryhmät. Suomessa poliisi otti joulukuussa 2022 kiinni miehen epäiltynä kouluttautumisesta terroristimirikoksen tekemistä varten. Hänen hallustaan löydettiin radikaali-islamistisia aineistoja.

Kiinnostus aseita ja räjähteitä kohtaan korostuu edelleen äärioikeiston keskuudessa

Aseisiin liittyvä kiinnostus on noussut kansainvälisesti esiin äärioikeistolaisessa toimintaympäristössä viime vuosina. Äärioikeistolaiset terroristit ovat suosineet iskuissaan ennen kaikkea ampuma-aseita, mutta myös räjähteitä hyödynnetään. Vuonna 2019 Suomessa löydettiin Kankaanpäässä äärioikeistolaisen pienryhmän hallusta huomattavia määriä ampuma-aseita, räjähteitä ja räjähdeaineita.

Kansainvälisen äärioikeiston keskuudessa on myös havaittu kasvavaa kiinnostusta kotitekoisia aseita kohtaan. Länsimaissa on paljastunut useita tapauksia, joissa äärioikeistolaista aatetta kannattavat henkilöt ovat pyrkineet hankkimaan tai valmistamaan 3D-tulostettuja ampuma-aseita. Mielenkiinnon taustalla ovat todennäköisesti ainakin verkossa leviävät aseiden valmistamiseen liittyvät ohjeet.

Radikaali-islamistiseen ideologiaan liittyvät terrori-iskut tehdään todennäköisimmin yksinkertaisin menetelmin, ja ne kohdistuvat siviiliväestöön tai viranomaisiin julkisilla paikoilla. Islamia loukkaavaksi tai sitä vastustavaksi tulkitut teot tai tapahtumat, kuten Koraanien polttaminen tai sotilaalliset toimet terroristijärjestöjä vastaan konfliktialueella, todennäköisesti lisäävät terrori-iskun uhkaa lyhyellä aikavälillä.

Suomessa keskeisimpiä radikaali-islamismien tukitoimia ovat varojen välittäminen ja ideologian levittäminen verkossa. Propagandan levittäminen ja kuluttaminen ovat keskittyneet salattuihin pikaviestisovelluksiin ja keskusteluryhmiin. Iskut kehoitetaan suuntaamaan esimerkiksi muita uskontoja ja seksuaalivähemmistöjä vastaan. Henkilöt, jotka ovat radikalisoituneet verkossa, saattavat seurata useiden radikaali-islamististen terroristijärjestöjen propagandaa, eikä selvää uskollisuutta yhdelle järjestölle ole.

Vierastaistelijailmiö vaikuttaa edelleen radikaali-islamistiseen toimintaympäristöön Suomessa. Syyrian ja Irakin konfliktialueilla oleskelee yhä joitakin radikaali-islamismia kannattavia henkilöitä, joilla on kytköksiä Suomeen. Lyhyellä aikavälillä on epätodennäköistä, että konfliktialueilta palanneiden verkostot tai yksittäiset palaajat aktivoituvat terroristiseen toimintaan Suomessa.

Maa-ilmalaajuisesti radikaali-islamistinen terrorismi

keskittyy pääosin epävakaille alueille esimerkiksi Syyriassa, Irakissa, Afganistanissa, Somaliassa ja Sahelin alueella. Saharan eteläpuoleisen Afrikan merkitys al-Qaidan ja Isisin toiminta-alueena on voimakkaassa kasvussa. Afganistanissa al-Qaidan toimintamahdollisuudet ovat parantuneet sen ja Taliban-hallinnon välisten tiiviiden suhteiden ansiosta. Al-Qaidan johtajan Ayman al-Zawahirin kuolema heinäkuussa 2022 ei erittäin todennäköisesti ole vähentänyt järjestön aiheuttamaa uhkaa.

Muun terrorismin uhka on matala

Ääri-vasemmiston ja Kurdistanin työväenpuolueen (PKK) muodostama terrorismin uhka Suomessa on matala. PKK ja sen tukijat keskittyvät Suomessa erityisesti rahoituksen keräämiseen ja vaikuttamistoimintaan. Ääri-vasemmistolainen toiminta keskittyy Suomessa pääasiassa antifasis-tiseen aktivismiin sekä PKK:n toiminnan tukemiseen.

Ääri-vasemmistolainen toiminta on Suomessa pääasiassa väkivallatonta, kun taas väkivaltaa kannattava toiminta suuntautuu ensisijaisesti Suomen ulkopuolelle. PKK:n toiminta Lähi-idässä kohdistuu Turkkiin ja sitä edustaviin kohteisiin.

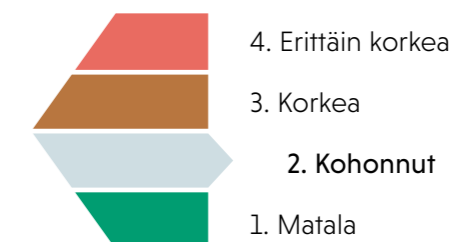
Hallinnon vastaisten liikkeiden toiminta on Suomessa ollut pääsääntöisesti väkivallatonta. Esimerkiksi koronatoimien vastainen toiminta on keskittynyt mielenilmauksiin.

Arvio Suomen terrorismi-tilanteen kehittymisestä lyhyellä aikavälillä

Terrorismin uhka säilyy todennäköisesti tasolla kaksi eli kohonnut. Todennäköisimmän terrori-iskun uhkan Suomessa aiheuttavat jatkossakin äärioikeistolaista tai radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät. Merkittävin kyky väkivaltaan on todennäköisesti henkilöillä, joilla on aikaisempaa väkivaltataustaa.

Verkkoympäristö mahdollistaa aatteiden omaksumisen monesta suunnasta eikä edellytä sitoutumista vain yhden organisaation toimintaan. Verkossa tapahtuva radikalisoituminen todennäköisesti koskettaa yhä nuorempia.

Ukrainan sota-alueelta leviävät laittomat aseet todennäköisesti kasvattavat ääri-toimijoiden väkivaltakykyä Euroopassa. Ukrainaan ja muille konfliktialueille matkustaa todennäköisesti edelleen yksittäisiä henkilöitä.

Suojelupoliisi lukuina 2022

Henkilöstö

Keski-ikä

Korkeakoulututkinnon
suorittaneetHenkilöstöä
yhteensä

42,8v 66,3% 525

Turvallisuusselvitykset

2022 | Laajat 406
Kaikki
yhteensä
97 029

Perusmuotoiset 40 653

Suppeat 35 289

Liitetyt* 20 681

*Henkilöstä ei tarvitse aina tehdä uutta selvitystä hänen työtehtäviensä vaihtuessa.

Jos henkilöllä on jo voimassa oleva selvitys, uusi hakemus voidaan liittää aiempaan selvitykseen.

2021 | Laajat 412
Kaikki
yhteensä
90 378

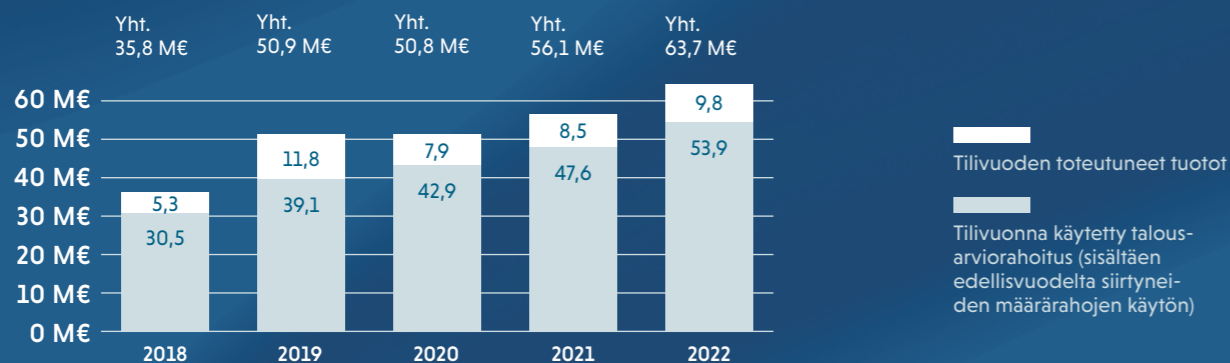
Perusmuotoiset 36 734

Suppeat 35 566

Liitetyt* 17 666

Käytetty rahoitus tilivuositain

(miljoonaa euroa)

Suojelupoliisin perustyo

Suojelupoliisi on turvallisuus- ja tiedustelupalvelu, joka torjuu Suomeen kohdistuvat kansallisen turvallisuuden uhkat ja tuottaa ainutlaatuista tietoa uhkien ennalta estämiseksi.

Suojelupoliisi tuottaa tiedustelutietoa päätöksenteon tueksi

Suojelupoliisin tehtävänä on tuottaa ennakoivaa ja merkityksellistä tiedustelutietoa valtiojohdolle ja viranomaiskumppaneille päätöksenteon tueksi. Tiedustelu on usein ainoa keino saada tietoa uusista uhkista.

Tiedustelutietoa hankitaan omalla operatiivisella toiminnalla, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla sekä avoimista lähteistä. Ennakointi on olennainen osa tiedustelutiedon analyysissä.

Tiedustelutietoon perustuvia raportteja laaditaan valtiojohdolle, ministeriöille ja virastoille kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä ilmiöistä. Lisäksi laaditaan uhka-arvioita poliisille, muille viranomaisille ja toisinaan myös huoltovarmuuskriittisille yrityksille.

Suojelupoliisi torjuu terrorismia

Suojelupoliisi

- tiedustelee paljastaakseen ja estääkseen terrorismirikoksia
- torjuu terroristisia iskuhankkeita Suomea vastaan
- vastaa terrorismin torjuntaan liittyvästä kansainvälisestä tiedustelutiedon vaihdosta
- toimii terrorismia koskevana operatiivisena asiantuntijaorganisaationa
- muodostaa, ylläpitää ja välittää kansallista tilannekuvaa terrorismin muodostamasta uhkasta
- seuraa ääriliikkeiden toiminnan luonnetta ja arvioi, uhkaavatko liikkeet kansallista turvallisuutta

Suojelupoliisi estää vakoilua

Suojelupoliisi

- torjuu Suomeen kohdistuvaa ulkomaista tiedustelua ja estää ennalta siitä aiheutuvia vahinkoja
- torjuu ulkovaltojen Suomeen kohdistamaa laitonta henkilötiedustelua ja vaikuttamista
- torjuu ulkovaltojen Suomeen kohdistamaa vakoilua tietoverkoissa
- estää joukkotuhoojien valmistamiseen tarvittavan teknologian, laitteiden ja tietotaidon leviämistä Suomesta tai Suomen kautta
- ylläpitää tilannekuvaa ja raportoi Suomen turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä ja hankkeista

Suojelupoliisi tekee turvallisuusselvityksiä

- Suojelupoliisi tekee kaikki suomalaiset turvallisuusselvitykset puolustushallinnon turvallisuusselvityksiä lukuun ottamatta.
- Turvallisuusselvitysmenettelyn tarkoitus on estää ennalta toiminta, joka vaarantaa kansallista turvallisuutta tai erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua.
- Suojelupoliisi tekee myös yritysturvallisuusselvityksiä sekä antaa lausuntoja muun muassa kansalaisuus- ja oleskelulupahakemuksista.

Poikkeusvuosi 2022 supolaisten silmin

Venäjän hyökkäyssota nosti kansallisen turvallisuuden kysymykset yhteiskunnallisen keskustelun polttopisteeseen. Suojelupoliisin työntekijät kertovat, miten sota vaikutti heidän työhönsä vuonna 2022.

”On tärkeää ymmärtää, miksi Venäjä toimii tietyillä tavoilla”

Erikoistutkija Suvi Alvarin mukaan sodan vaikutusten hahmottuminen kesti hetken. Tiedustelun kannalta on olennaista hahmottaa Venäjän toiminnan syitä.

”Kun sota alkoi, luin metrossa matkalla töihin puhelimitani venäjänkielisiä uutisia. Minua jännitti, miten ihmiset reagoivat, jos näkevät. Meidän analyytikoiden on olennaista seurata myös venäjänkielisiä lähteitä.

Kun avasin työkoneen, sieltä vyöryi työmässä. Viestejä tuli noina päivinä todella runsaasti. Suomalaisten asiakkaidemme lisäksi kansainvälisten kumppanien kiinnostus Supoa kohtaan kasvoi.

Toisaalta tietynlainen paine oli kasautunut jo tammi- ja helmikuussa ennen sodan alkamista. Kun hyökkäys sitten alkoi, tilanne muuttui selkeämmäksi, mutta vain hetkeksi. Kesti hetken ymmärtää, mihin kaikkeen sodan alkaminen todella vaikutti ja miten perustavanlaatuisesti maailma muuttui.

Hahmottelimme heti erilaisia skenaarioita ja pohdimme, mistä asioista on olennaista raportoida seuraavaksi valtiojohtajalle. Mitä jos esimerkiksi Kiova kaatuu?

Tiedustelutieto on luonteeltaan usein tarkentavaa. Osa asioista tulee julkisuuteen myöhemmin, mutta ei kaikki. Analyytikon pitää tarkastella asioita mahdollisimman objektiivisesti ja eri näkökulmista. On tärkeää ymmärtää, miksi Venäjä toimii tietyillä tavoilla.”

Supo raportoi tulevaa

Erikoistutkija hälytettiin töihin, kun sota alkoi. Kriisitilanteessa Supon tehtävänä oli raportoida tulevasta.

”Olin päivystysvuorossa, kun hyökkäys Ukrainaan alkoi. Sain puhelun sodan alkamisesta aamuyöllä. Puhelu ei ollut yllätys, sillä siinä vaiheessa näytti selvältä, että sota alkaa. Kriisiä oli seurattu jo pitkään. Muistan, että keskusteluissa oli noussut esiin myös mahdollisuus, että Venäjä tekee virhearvion ja aloittaa hyökkäyksen.

Töissä kirjoitimme nopeasti ensimmäisen raportin asiasta. Se oli hyvin tiivis, mutta totesimme siinä hyökkäyksen laajat vaikutukset.

Sen jälkeen menin puhumaan Supon henkilöstötilaisuuteen Ukrainan tilanteesta. Ajankohta oli puhdas sattuma, sillä tilaisuudesta oli sovittu jo kauan sitten. Tilanteen poikkeuksellisuus tuli ilmi henkilöstön kysymyksistä – hyökkäys oli herättänyt pohtimaan sodan uhkaa myös Suomea kohtaan.

Olen työskennellyt valtionhallinnossa vuosia. Kriisin alkaessa valtionhallinnossa aletaan tavallisesti ylläpitämään tilannekuvaa. Supossa pyrimme kuitenkin heti siihen, että käyttäisimme mahdollisimman vähän aikaa raportoiden sitä, mitä tapahtuu juuri nyt. Meidän tehtävämme on katsoa eteenpäin, millaisia laajempia vaikutuksia sodalla on Suomelle pidemmällä aikavälillä.

Yksi poikkeusvuoden mieleen painunut hetki oli, kun olin keväällä puhumassa eduskunnassa järjestetyssä tilaisuudessa. Eduskuntatalo rakennuksena, henkilöt ja maailman tilanne saivat aikaan tunteen, että olen mukana todistamassa jotakin, mikä enteilee historiallisesti merkittävää tapahtumaa. Käsittelin esityksessäni Venäjän vaikuttamista ja sodan synnyttämiä ilmiöitä.

Vastaanotto oli hyvin lämmin, kansanedustajat vaikuttivat perehtyneiltä ja kysymyksiä tuli runsaasti. Osa edustajista oli huolissaan. Nato-jäsenyyttä koskevan päätöksenteon suojaaminen kiinnosti, samoin turvallisuusasiat laajasti. Esitykseni sävy oli rauhoitteleva.”

Venäjän uhkasta alettiin puhua suoraan

Viestintä- ja yhteiskuntasuhdepäällikkö Milla Meretniemen mukaan sota muutti tavan, jolla suomalaisessa yhteiskunnassa puhuttiin Venäjästä.

”Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan muutti yhdessä yössä tavan, jolla suomalainen yhteiskunta puhui Venäjästä. Se näkyi myös Supossa. Aiemmin emme antaneet haastatteluita Venäjän Suomelle muodostamasta uhkasta, vaikka puhuimme toki vakoilusta ja vaikuttamisesta.

Kuvaavaa on, että sodan ensimmäisinä päivinä meille soiteltiin lähinnä Ukrainaan lähteneistä suomalaisista, joka oli melko pieni ilmiö. Mediat tuskin tulivat ajatelleeksi, että meiltä voisi kysyä Venäjästä. Myöskään roolimme

tiedustelupalveluna ei ole kaikille vielä tuttu.

Meille ei tietenkään ollut uutta, että Venäjä on Suomelle merkittävin kansallisen turvallisuuden uhka. Kun suomalaiset päättäjät alkoivat puhua Venäjän uhkasta suuremmin, se antoi myös meille liikkumavaraa julkisessa keskustelussa.

7. maaliskuuta julkaisimme päällikkömme **Antti Peltarin** kolumnin, jossa todettiin Venäjän toiminnan olevan suurin uhka Suomen kansalliselle turvallisuudelle. Parin viikon päästä julkaisimme vuosikirjamme. Vuosikirjaa koskevassa tiedotustilaisuudessa keskityimme oikeastaan pelkästään Venäjän muodostaman uhkan arvioimiseen. Siitä aiheesta puhuimmekin koko loppukevään.

Tilanne oli ristiriitainen, sillä toisaalta meidän oli myös rauhoitettava ihmisiä ja viestittävä, että tilanne on viranomaisten hallinnassa. Monet suomalaiset olivat sodan sytyttyä todella peloissaan. Olimme poikkeusvuonna usein rauhoittelijan roolissa. Jouduimme välillä kumoamaan pahimpia julkisessa keskustelussa esitettyjä uhkakuvia.”

”On varauduttava muihin kuin sotilaallisiin uhkiin”

Kun sota alkoi, kysyntä Supon tiedolle kasvoi merkittävästi. Esikuntapäällikkö Saana Nilsson taustoitti tilannetta päättäjille useissa eri tilanteissa.

”Järjestimme kevään 2022 aikana valtavan määrän tapauksia poliitikoille erilaisilla kokoonpanoilla. Pyyntöjä tuli todella paljon. Monia huoletti esimerkiksi, millaisia uhkia

suomalaisiin poliitikkoihin voisi kohdistua Venäjän taholta. Oli tärkeämpää kuin koskaan, että Supo on päätöksentekijöiden tukena.

Yhden hallituspuolueen ministeriryhmä kutsui minut kuultavaksi maaliskuun alkupuolella. Puheenvuorossani oli kolme keskeistä pointtia. Painotin ensinnäkin, että käsillä ei ollut pelkästään sotilaallinen kriisi. Heti sodan alettua sotilaallinen varautuminen oli ymmärrettävästi pinnalla julkisessa keskustelussa. Muistutin, että Suomen olisi varauduttava myös muihin uhkiin, kuten vakoiluun ja vaikuttamiseen.

Totesin myös, että suomalaisten päättäjien kannanmuodostus Natosta on Venäjän tiedustelun keskeisin kiinnostuksen kohde. Sanoin ministereille, että tilanne tekee heistä alttiin vakoilulle. Lopuksi totesin, että tällä hetkellä Venäjän huomio on sidottu Ukrainaan. Turvallisuuden näkökulmasta aikaikkuna varautumiselle olisi nyt.

Kysymyksiä tuli valtavasti, kuten kaikissa muissakin tilaisuuksissa kevään aikana. Kuulemisista ei meinannut päästä lähtemään. Poliitikoista näki, että he ymmärsivät, miten painavien asioiden edessä oltiin.

Tämän ministeriryhmän kokouksessa tuli aina useita kysymyksiä kerralla, joten kirjasin niitä vauhdilla ylös muistaakseni vastata kaikkeen. Päällimmäisenä oli kysymys siitä, miten Suomen kannattaa hyödyntää aikaikkuna Venäjän huomion ollessa Ukrainassa.

Päätöksentekijät toivovat meiltä aina mahdollisimman konkreettisia asiantuntija-arvioita. Varsinaiset päätökset poliitikkojen on tehtävä itse.”

”Venäjän tiedustelupalvelut pyrkivät hyödyntämään ihmisten heikkouksia”

Venäjän hyökkäyssodan seurauksena Suomessa tehtiin tavallista enemmän turvallisuusselvityksiä, kertoo turvallisuusselvitysyksikön päällikkö Ilkka Hanski.

”Kun Venäjän hyökkäys Ukrainassa alkoi ja Suomi päätyi sen seurauksena hakemaan Naton jäsenyyttä, totesimme Suossa toimintaympäristön ja uhkien muuttuneen tai selkiytyneen pitkälle tulevaisuuteen. Arvioimme, millainen Venäjän vastareaktio Nato-jäsenyyden hakemiselle tulee olemaan. Reaktiot olivat lopulta maltillisia, mutta sitä ei voitu tietää keväällä 2022. Varauduimme kaikkeen.

Otimme yhteyttä keväällä useisiin keskeisiin yrityksiin ja organisaatioihin. Tavoitteenamme oli varmistaa, että niiden turvallisuuskulttuuri ja -järjestelyt vastaavat uutta tilannetta. Muistutimme hyvistä käytännöistä, joita on syytä noudattaa tavallisestikin. Tietoturva on huolehdittava ja on varmistettava, että turvallisuusselvitykset ovat ajan tasalla.

Eräiden organisaatioiden kanssa arvioimme yksityiskohtaisemmin, miten ne voisivat parantaa turvallisuusjärjestelyitään. Pyysimme esimerkiksi arvioimaan, mitkä niiden tehtävistä ovat kaikkein kriittisimpiä. Arvioimme, että tietyissä tehtävissä työskentelevillä pitäisi olla aiempaa laajemmat turvallisuusselvitykset. Toisaalta olen todennut, ettei tilanne saa johtaa siihen, että alamme esimerkiksi syrjiä venäläisiä Suomessa.

Viestimme näytti menevän perille, sillä turvallisuusselvityshakemusten määrä kasvoi noin 15 prosenttia vuonna 2022. Ulkomaansidonnaisuuksia koskevia selvityksiä tehtiin 17 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Jouduimme organisoimaan toimintaamme uusiksi ja palkkaamaan lisää väkeä.

Meidän täytyy huolehtia kansallisesta resilienssistämme. Yksi Venäjän toimintatapa on, että se pyrkii ujuttamaan organisaatioihin eri keinoin. Venäjän tiedustelupalvelut pyrkivät hyödyntämään ihmisten heikkouksia. Turvallisuusselvitys ei tietenkään kerro, aikooko joku tehdä rikoksen. Sen avulla voidaan kuitenkin selvittää tiettyjä asioita, jotka esimerkiksi altistavat painostukselle.

Kaikkiaan voimme pitää hyvänä sitä, että Suomessa kansallisen turvallisuuden kanssa toimivilla henkilöillä on suhteellisen kattavasti turvallisuusselvitykset tehtyinä, ja ne myös pidetään voimassa.”

Kun sota alkoi, yhteistyö Rajavartiolaitoksen kanssa tiivistyi entisestään

Supon Lappeenrannassa työskentelevän ylietsivän mukaan Venäjän rajan läheisyys näkyy päivittäisessä työssä. Sodan alettua viranomaisten välistä yhteistyötä tiivistettiin entisestään.

”Työskentelen Suojelupoliisin aluetoimistossa Lappeenrannassa. Yhteistyömme Rajavartiolaitoksen kanssa on

jatkuva ja hyvin tiivistä, oikeastaan päivittäistä. Venäjän ja rajan läheisyys vaikuttaa työn luonteeseen täällä monella tapaa. Sijaintimme on kätevä, sillä olemme vain parinkymmenen kilometrin päässä rajasta. Voimme ajaa sinne tarvittaessa hetkessä.

Meille tulee Rajavartiolaitokselta paljon vihjeitä. Siellä on tarkka tieto, millaisista asioista Suojelupoliisi on kiinnostunut. Kun sota alkoi, yhteistyötä tiivistettiin entisestään. Profiloimme nopeasti, minkälaisiin rajan yli pyrkiviin ihmisiin kannattaa kiinnittää huomiota.

Kun liikekannallepano syyskuussa alkoi, pohdimme tiimissämme nopeasti, miten toimia tilanteessa. Päätimme jututtaa rajan yli tulevia ihmisiä. Meillä on useampi venäjää osaava työntekijä. Keräsimme tietoa muun muassa siitä, mikä pakolaistilanne rajan toisella puolella on, sekä Venäjän senhetkisestä sisäisestä ilmapiiristä.

Pitkään Suojelupoliisissa työskennelleenä mietin, että monet rajan yli tulleista pakenevat, mutta joukossa voi tulla myös niitä, joiden tehtävä on tiedustella ja selvittää, miten täällä toimitaan. Meidän tehtävämme on etsiä sellaiset ihmiset joukosta.

Viranomaiset varautuivat ensin suurempaan määrään tulijoita, mutta pian kävi selväksi, ettei tulijoiden määrä kasva kovin suureksi. Monet rajan yli tulleista jatkoivat matkansa melko pian muihin maihin tai palasivat Venäjälle.

Rajavartiolaitoksen, poliisin, KRP:n, tullin, Maahanmuuttoviraston ja puolustusvoimien välinen yhteistyö on todella iso voimavara. Meitä kaikkia on melko vähän, mutta kun toimimme yhdessä, työemme on tehokasta.”

Drooniparvet osoittautuivat valotaideteoksiksi

Supolle tulevien vihjeiden määrä kasvoi merkittävästi Venäjän hyökkäyssodan myötä. Ylietsivä kertoo, että yksittäisistä vihjeistä on käynnistynyt isojakin asioita.

”Tiimini vastaanottaa kansalaisten ja muiden suomalaisten viranomaisten antamia vihjeitä. Meidän tehtävämme on arvioida ja käsitellä Suojelupoliisiin tulevia yhteydenottoja.

Suojelupoliisiin tulevien yhteydenottojen määrä kasvoi merkittävästi vuonna 2022. Vihjeiden määrä ryöpsähti oikeastaan heti, kun Venäjän hyökkäyssota alkoi Ukrainassa. Maaliskuussa 2022 tulleiden yhteydenottojen määrä oli nelinkertainen verrattuna saman vuoden tammikuuhun.

Maailman tapahtumat ja uutisointi vaikuttavat meille tuleviin yhteydenottoihin. Jos aamulla töihin tullessa

sähköposti on täynnä, voi melkein heti suunnistaa lehtien sivuille etsimään, mitä nyt on uutisoitu. Vastaanottamiemme vihjeiden perusteella osalle ihmisistä asiat, jotka olivat ennen sotaa tuntuneet täysin normaaliin elämään liittyviltä, muuttuivat sodan alettua huolestuttaviksi ja epäilyttäväiksi.

Syksyllä oli hyvin vilkasta julkista keskustelua drooneista. Siihen osallistui muun muassa sosiaalisessa mediassa aktiivisia yhteiskunnallisia vaikuttajia. Yksittäinenkin hyvin näkyvän ihmisen tviitti drooneista tai kriittisestä infrastruktuurista saattoi näkyä meillä parin päivän piikkinä vihjeiden määrässä. Ohjasimme yhteydenottoja poliisille, jolla

on päävastuu miehittämättömän ilmailun valvonnasta.

Huippukohtina tiedon tulva oli valtava – lähes kaikki aika meni tiedon vastaanottamiseen. Meille tuli totta kai myös käyttökelpoista tietoa aiheesta, mutta sen lisäksi saimme esimerkiksi useita ilmoituksia nopeasti liikkuvista drooniparvista, jotka selvitysten jälkeen osoittautuivat valotaideteoksiksi.

On hyvin ymmärrettävää, että ulkopuolisen on vaikea hahmottaa, mitkä tapahtumat ja havainnot ovat sellaisia, jotka auttavat Suojelupoliisia. On hyvä, että saamme vihjeitä kansalaisilta, eri organisaatioilta ja viranomaisilta. Yksittäisistä vihjeistä on lähtenyt liikkeelle isojakin asioita.”

Suomen liittyminen Natoon vahvistaa myös siviilitiedustelua

Naton tarkkailijajäsenyys on avannut Suomelle ovet myös Naton siviilitiedustelun yhteistyöhön. Siviilitiedustelulla on tärkeä rooli Naton päätöksenteossa.

Puolustusliitto Natosta monelle tulee ensimmäisenä mieleen sotilaallinen yhteistyö. Naton jäsenmaiden uskottavan puolustuskyvyn ylläpitäminen onkin liittokunnan ytimessä.

Naton turvallisuusyhteistyö ei kuitenkaan rajoitu vain sotilaallisiin kysymyksiin. Nykypäivänä uhkat ovat monimuotoisia – Nato tekee yhteistyötä niin terrorismin kuin hybridiuhkien torjunnassa. Myös esimerkiksi uusiin teknologioihin ja ilmastonmuutokseen liittyvät kysymykset puhuttavat liittokunnan arkisessa työssä.

Supo osallistuu Naton siviilitiedustelukomitean työhön

Siviilitiedustelulla on Natossa tärkeä rooli. Naton siviilitiedusteluun liittyvä yhteistyö on keskitetty Naton turvallisuus- ja tiedustelujaostoon, joka jakautuu puolestaan siviili- ja sotilastiedustelukomiteoihin. Näissä komiteoissa liittolaisia edustavat niiden siviili- ja sotilastiedustelupalvelut.

Suojelupoliisi on osallistunut kattavasti siviilitiedustelukomitean toimintaan sen jälkeen, kun Suomesta tuli Naton tarkkailijajäsen kesällä 2022. Siviilitiedustelukomitean yksi tehtävä on tuottaa tietoa, joka tukee Natoa päätöksenteossa. Komiteassa on mukana liittolaismaiden turvallisuus- ja tiedustelupalveluita. Yhteistyötä tehdään Natoon kohdistuviin turvallisuushyönteisiin liittyvissä asioissa, kuten terrorismin torjunnassa ja vastavakoilussa.

Tietojen vaihtaminen on olennainen osa toimintaa. Kansainvälinen tiedusteluyhteistyö perustuu hyvin vahvasti luottamuksellisuuteen.

Euroopan unionin päätöksenteko ja yhteistyö ovat Suomen virkakoneistossa jo hyvin arkisia asioita. Eurooppalainen tiedusteluyhteistyö tapahtuu kuitenkin EU:n toimivallan ulkopuolella. Vaikka kansainvälinen yhteistyö

on tiedustelumailmassa hyvin tiivistä, Naton siviilitiedustelukomitea on Suomelle uudenvuoden yhteistyön muoto.

Suojelupoliisille jäsenyysprosessi on merkinnyt toimintatapojen selvittelyä ja opettelua. Jäsenyysprosessiin liittyy myös paljon näkymätöntä mutta täysin välttämätöntä tietoturva- ja ICT-työtä.

Toisaalta Supo jatkaa myös vanhojen rooliensa parissa. Suojelupoliisilla on ollut vuodesta 2010 asti lakisäätöinen rooli neuvoa ja arvioida muita viranomaisia ja suomalaisia elinkeinoelämää Naton turvallisuusvaatimusten toteuttamisessa.

Naton analyysitieto hyödyttää Suomea

Tyhjästä yhteistyöstä ei ole lähdetty rakentamaan. Naton liittolaismaista monet ovat Suomen pitkäaikaisia ja läheisiä kumppaneita tiedustelumailmassa. Vastaanotto Naton tiedusteluyhteisöön on ollut erittäin hyvä.

Kaikki tulevan jäsenyyden vaikutukset eivät varmasti vielä näy. Kiinnostavaa on nähdä, muuttaako Suomen Nato-jäsenyys tiedusteluyhteistyötä vanhojen kumppanimaiden kanssa entistäkin syvemmäksi.

Liittokunnan tiedusteluyhteisöön liittyminen on antanut Suomelle jo paljon. Naton tuottama analyysitieto on hyödyksi. Sitä käytetään esimerkiksi raporteissa, joita Suojelupoliisi tuottaa päätöksentekijöille.

Myös Natolla on odotuksia Suomelle. Esimerkiksi Suomen vastatiedusteluosaamista arvostetaan. Monessa maassa vastatiedustelusta säästettiin kylmän sodan päätyttyä, mutta Suomessa näin ei tehty.

Suomi liittyy Natoon aikana, jolloin Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on kirkastanut puolustusliiton merkitystä. Turvallisuuspoliittisesti hyvin herkkänä aikana Suomen ja Ruotsin tuleva jäsenyys on myös Natolle suuri asia.

Suomen energiasektorin huoltovarmuus toimi hyvin poikkeusvuonna

Vaikka vuosi 2022 alkoi haastavissa olosuhteissa, Suomen energiaturvallisuuden tila säilyi vakaana. Energian tuotanto ja jakelu ovat yhteiskunnalle niin kriittisiä, että ne ovat houkuttelevia kohteita myös pelkojen lietsomiselle.

Ilman sähköä suomalaisen yhteiskunnan keskeiset toiminnot eivät pyörisi. Energian tuotannon ja jakelun häiriöt vaikuttavat yhteiskunnan toimintaan välittömämmin ja laajemmin kuin monien muiden kriittisten sektorien häiriöt. Siksi uhkakuvat energiasektorin toiminnan häiriintymisestä lietsovat helposti pelkoja.

Huoli on korostunut Venäjän hyökkäyssodan yhteydessä, kun energiariippuvuuden katkaiseminen on luonut epävarmuutta energian saatavuudesta. Toisaalta esiin on noussut uhka esimerkiksi sotatoimien leviämisestä ja energiainfrastruktuurin vahingoittamisesta myös Ukrainan ulkopuolella.

Huolta energiainfrastruktuurin haavoittuvuudesta lisäsi Nord Stream -kaasuputkien räjäyttämisen syyskuussa 2022. Teon käytännön vaikutukset energian saatavuuteen Euroopassa olivat lopulta melko pienet, eikä teko kohdistunut yksittäiseen valtioon. Räjähdykset eivät tapahtuneet minkään valtion aluevesillä, vaan talousvesialueella. Räjäytykset toimivat ennen kaikkea pelotteena vähäisellä eskalaation riskillä.

"Räjäytykset osoittavat, että yksittäiset infrastruktuurin osat voivat olla haavoittuvia sabotaasille tai kybertoiminnan aiheuttamille häiriöille. Esimerkiksi energiainfrastruktuurin lamaaminen koko yhteiskunnassa on kuitenkin vaikeampaa", kuvailee Supon erikoistutkija **Lotta Hakala**.

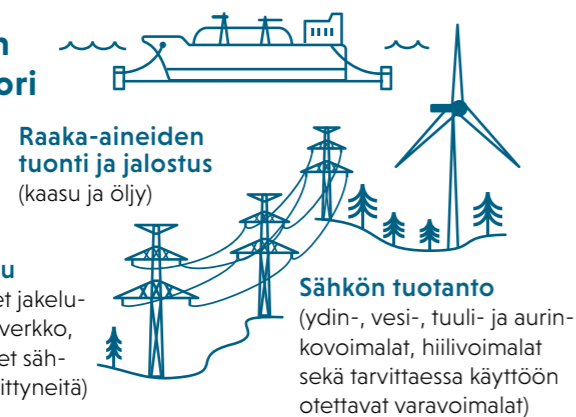
Hakala huomauttaa, että kaikkiaan energiasektori on pärjännyt hyvin huoltovarmuuden näkökulmasta, vaikka vuosi 2022 alkoi haastavista lähtökohdista.

Sähköverkot ovat säilyneet toimintakykyisinä Ukrainassa

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on osoittanut, että sähkönjakelu kestää hyvin, vaikka siihen kohdistuu aktiivista kybertoimintaa tai maa on hyökkäyssodan kohteena. Jo ennen helmikuussa 2022 alkanutta laajamittaista sotaa Venäjä kohdisti hyvin aktiivista kybertoimintaa Ukrainan energiainfrastruktuuriin. Hakala toteaa, että vasta vuoden 2022 loppupuolella tehdyt fyysiset iskut ovat aiheuttaneet pidempiaikaisia vaurioita ja katkoksia.

"Iskutkaan eivät ole täysin lamauttaneet Ukrainan sähkönjakelua. Tilanne maassa vaihtelee, mutta esimerkiksi pääkaupungissa Kioassa sähkönjakelu toimii yhä, vaikka kaupunki on ollut hyvin intensiivisten iskujen kohde ja siellä on jatkuvia sähkökatkoja", Hakala kuvailee.

Suomalainen energiasektori

Mitä on kriittinen infrastruktuuri?

Kriittisellä infrastruktuurilla tarkoitetaan yhteiskunnan toiminnalle välttämättömiä palveluita. Kyse on esimerkiksi energiasektorin, terveydenhuollon tai vaikkapa vesihuollon kaltaisista palveluista, joiden häiriöt tai katkokset vaikuttaisivat välittömästi yhteiskunnan normaaliin toimintaan.

Käytännössä sähkönjakelua on vaikeaa lamauttaa valtakunnallisesti.

Maantieteellisesti rajattujen ja tilapäisten sähkönjakelun häiriöiden aiheuttaminen on mahdollista, mutta Suojelupoliisi pitää tällä hetkellä epätodennäköisenä, että toinen valtio pyrkisi lamauttamaan energiasektoria Suomessa. Erityisesti fyysinen sabotaasi vaatisi Suomen alueelle tunkeutumista ja edellyttäisi tekijältä intressejä eskaloida nykyistä turvallisuuspoliittista tilannetta merkittävästi.

Venäjän mahdollisuudet vaikuttaa Euroopan energiatilanteeseen heikkenevät

Energian korkea hinta ja epävarmuus tarjoavat Venäjälle mahdollisuuksia informaatiovaikuttamiselle Euroopassa. Venäjälle tyypillistä on, että se hyödyntää yhteiskunnassa olevia ristiriitoja vaikuttamispyrkimyksissään.

Toisaalta Venäjän mahdollisuudet kiristää Euroopan maita energiayhteistyöllä ovat aiempaa heikommat, kun eurooppalaiset ovat itse pyrkineet irtautumaan energiariippuvuudesta hyökkäyssodan seurauksena.

"Venäjän energianvienti koostuu pitkälti fossiilista polttoaineista, joiden merkitys vähenee pitkällä aikavälillä. Se kaventaa entisestään Venäjän mahdollisuuksia vaikuttaa", Hakala sanoo.

Kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvan tiedustelun uhka on kohonnut

Venäjän tavoitteena on hankkia tietoa kriittisen infrastruktuurin teknisestä rakenteesta länsimaissa, jotta se voisi tilanteen eskaloituessa vaikuttaa infrastruktuurin toimintaan. Venäjä pyrkii keräämään tietoa myös Suomen energiasektorin heikkouksista. Kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvan tiedustelun uhka on kohonnut.

Suojelupoliisi tarjoaa yritysten käyttöön asiantuntemustaan kriittiseen infrastruktuuriin liittyvien valtiollisten uhkien arvioinnissa sekä suoraan että tuottamalla tietoa Kyberturvallisuuskeskukselle.

"Suojelupoliisi käy jatkuvasti keskustelua energia-alan yritysten kanssa. Poikkeava vuosi ei ole vaikuttanut tähän perustyöhön, jota on tehty jo pitkään", Hakala sanoo.

Erityisesti kyberuhka korostuu nyt energia-alan yrityksissä, mutta henkilötiedustelun riskiäkään ei pidä unohtaa. Omien työntekijöiden turvallisuudesta huolehtiminen on tärkeää. Suojelupoliisi tekee tarvittaessa kriittiseen infrastruktuuriin kuuluvien yritysten työntekijöistä turvallisuuspalveluita.

Turvallisuustyö on ollut energiasektorille arka jo pitkään juuri sen kriittisyyden vuoksi. Energia-alan yritysten varautuminen esimerkiksi kyberuhkiin on yhteiskunnan parhaimmasta päästä. Kaikkia uhkia ei kuitenkaan voida sulkea pois, vaikka varautuminen olisi kuinka huolellista.

Venäjä on pakotettu suuntaamaan vakoiluun verkkoon

Vuosi 2022 oli poikkeuksellinen myös kyberympäristössä. Alkuvuodesta Venäjä keskitti voimiaan Ukrainaan myös kybermaailmassa, mutta toiminta palautui nopeasti normaaliksi. Loppuvuodesta Venäjän kiinnostus Suomea kohtaan muuttui kohdennetummaksi.

Jo kuukausia ennen helmikuun 2022 hyökkäystä uutiset kertoivat, miten Venäjä keskitti joukkojaan Ukrainan rajan lähetyville. Samankaltaista valmistautumista nähtiin myös verkossa. Jo ennen sotaa Venäjän Suomeen kohdistama kyber toiminta väheni, kun se keskitti voimiaan Ukrainaan. Tavallista hiljaisempi vaihe Suomen verkoissa jatkui hyökkäyssodan alkuvaiheessa keväällä.

Jo kesällä hiljaisempi hetki voitiin todeta Suomessakin päättyneeksi. Venäjän kyber toiminta Suomessa alkoi vilkastua palaten normaalille tasolle. Vuoden 2022 toisella puoliskolla Venäjän Suomeen kohdistamat kyber vakoiluyritykset olivat entistä aktiivisempia.

Suomalaiset tahot ovat jatkuvien kyber vakoiluyritysten kohteena

Yksi Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista on ollut kyber vakoilun merkityksen korostuminen. Venäjän perinteinen henkilötiedustelu on vaikeutunut, sillä Euroopassa monet ovat katkaisseet yhteytensä venäläisiin toimijoihin. Samalla länsimaista on karkotettu venäläisiä tiedustelu-upseereja.

Venäjän on pakko hankkia tietoa muilla keinoin myös Suomessa. Suomalaiset viranomaiset ja yritykset ovat säännöllisesti Venäjän kyber vakoiluyritysten kohteena. Venäjän keskeisin kiinnostuksen kohde on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen päätöksenteko. Myös yritys vakoilun uhka kasvaa, sillä pakotteiden vuoksi huipputeknologian saatavuus on Venäjällä vaikeutunut ja se yrittää käynnistää länsituontia korvaavaa tuotantoa.

Vaikka Venäjä korostuu nyt julkisessa keskustelussa myös kyber vakoilusta puhuttaessa, Venäjä ei ole ainoa taho, joka yrittää vakoilla länsimaita. Kiinalla on poikkeuksellisen suuret resurssit kyber vakoilutoimintaan, eikä sen aktiivisuudessa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kiinaa kiinnostaa nyt esimerkiksi Euroopan turvallisuuspoliittinen tilanne.

Venäjän tiedustelupalveluilla on laajat resurssit kyber vakoiluun

Valtiollisten tiedustelutoimijoiden päämäärä on hankkia tarkoin valikoitua salaista tietoa, joten ne joutuvat valikoimaan kohteensa eri tavoin kuin rikolliset. Tiedustelupalveluilla on käytössään merkittävästi perusrakollisia enemmän aikaa ja resursseja sekä kokeneempia toimijoita ja monipuolisempia työkaluja.

Venäjä pyrkii kohdentamaan kyber toimintaansa tarkasti sekä selvittämään ennalta kohteeseen liittyviä haavoittuvuuksia. Tiedustelupalvelut tekevät usein etukäteen taustatietoja kohteeksi valituista organisaatioista ja henkilöistä. Kyber vakoilua ei aina suunnata suoraan varsinaiseen kohteeseen, vaan esimerkiksi kohdehenkilöksi valikoituneen lähellä oleviin ihmisiin ja kohdeorganisaatioiden alihankkijoihin.

Venäjän kyber vakoilumenetelmät vaihtelevat. Venäläistoimijat hyödyntävät muun muassa kalasteluviestejä, ohjelmistohaavoittuvuuksia ja toimitusketjuhyökkäyksiä toiminnassaan. Myös huonot tietoturvakäytännöt, kuten heikot salasanat, voivat altistaa murtautumiselle.

Valtiollisen tiedustelun tarkoituksena on lähtökohtaisesti välttää havaituksi tuleminen, jotta tietoja voisi kerätä mahdollisimman pitkään. Tekijät pyrkivätkin häivyttämään jälkensä, ja niiden toiminta on monivaiheista ja hienovaraista. Yhteys ei herätä tietoturva valvomoiden huomiota ja saattaa tulla maan omasta tai jonkin kolmannen maan osoitteesta.

Tiedon lähteelle pääseminen on lähes aina ensisijainen tavoite kyber vakoilussa. Joskus järjestelmiä voidaan kolkutella melko äänekkäästikin niin, että järjestelmien lokitietoihin jää erittäin paljon jälkiä. Tällöin tavoite voi olla sisään pääsyn lisäksi oman kyber toimintakyvyn osoittaminen ja pelotteen luominen kohdevaltiossa.

Tietoturva ei voi olla yksittäisen käyttäjän varassa

Organisaatiot voivat olennaisesti vähentää riskejä hyvillä tietoturvakäytännöillä. On olennaista, että järjestelmien ylläpitäjät pitävät jatkuvasti huolta tietoturvasta, sillä heillä on päävastuu sekä järjestelmiensä että niihin talletetun tiedon turvallisuudesta. On myös tärkeä valita luotettavia toimittajia ja alihankkijoita.

Tietoturvallisuus on jatkuva prosessi. Ohjelmistot on pidettävä ajan tasalla tietoturva päivityksillä. Järjestelmän havainnointikyvyyn tulisi olla kunnossa, jotta huomataan, jos jotain poikkeavaa tapahtuu. Lokitietoa pitäisi kerätä järjestelmällisesti, sillä se auttaa selvittämään jälkikäte, jos järjestelmään on tunkeuduttu.

Ylläpitäjän on rakennettava järjestelmät sellaiseksi, että ne kestävät haitallista toimintaa. Tavallisen ihmisen voi olla hyvin haastavaa tunnistaa esimerkiksi ammattimai-

sesti laadittua tietojenkalasteluviestiä. Käyttäjienkin olisi kuitenkin hyvä muistaa vahvojen salasanojen ja kaksivaiheisen tunnistautumisen käyttäminen. On hyvä myös suhtautua terveeseen epäluuloisesti sähköisten viestien lähettäjiin ja viesteissä oleviin liitteisiin ja linkkeihin.

Viranomaiset ovat tukena tietoturvatyössä. Suojelupoliisi tekee töitä kansainvälisten ja kansallisten kumppaniensa kanssa kyberuhkien torjumiseksi. Suomessa kyberuhkien torjunnassa Suojelupoliisin tärkeimpiin kumppaneihin kuuluu Kyberturvallisuuskeskus, jolle Suojelupoliisi tuottaa tietoa. Kyberturvallisuuskeskus jakaa sivuillaan ja verkostoissaan erinomaisia ohjeita järjestelmien turvallisuuden kehittämiseksi.

Kyberturvallisuudesta huolehtimisen merkitys vain korostuu koko yhteiskunnassa.

Suomalaisten luottamus Suojelupoliisiin on säilynyt vahvana

Suojelupoliisi teettää vuosittain kyselytutkimuksen kansalaisten käsityksistä Suojelupoliisin toiminnasta. Viimeisin kyselytutkimus tehtiin 21.11.–2.12.2022. Otos edusti Suomen 18–79-vuotiasta väestöä Ahvenanmaan ulkopuolella.

Valtaosa (91 %) suomalaisista sanoo luottavansa Suojelupoliisiin joko paljon tai melko paljon. Kaksi viidestä (42 %) luottaa Supoon paljon, joka toinen (49 %) luottaa melko paljon.

Luottamus Suojelupoliisiin on noussut hieman vuoden takaisesta mittauksesta, ja tulos on noin kahdenkymmenen vuoden mittaushistorian toiseksi paras. Vain yksi suomalainen sadasta ei luota Suojelupoliisiin lainkaan. Kun tuloksia tarkastellaan erilaisten taustamuuttujien – kuten ikä, koulutus, ammattiasema ja poliittinen kanta – mukaan, erot eri ryhmien välillä ovat melko pieniä. Kaikkien ryhmien valtaenemmistö luottaa Suojelupoliisiin.

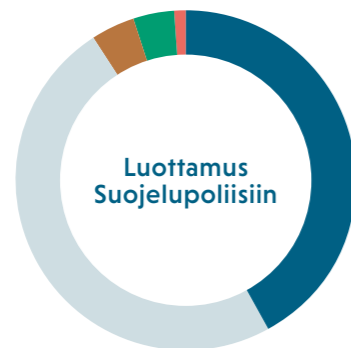
Puhelinhaastatteluina toteutetussa tutkimuksessa kysyttiin myös vastaajien arviota siitä, miten Suojelupoliisi on suoriutunut tehtävistään. Neljä viidestä vastaajasta arvioi

Supon selviytyneen tehtävistään erinomaisesti (17 %) tai melko hyvin (63 %).

Samassa tutkimuksessa selvitetään vuosittain myös sitä, kuinka hyvin Suomessa asuvat ihmiset tuntevat Supon tehtävät. Tehtävät muuttuivat jonkin verran, kun tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan kesällä 2019.

Suojelupoliisin tehtävistä parhaiten tunnettiin tiedon hankinta Suomen turvallisuutta vaarantavista uhkista, terrorismin torjunta sekä Suomeen kohdistuvan vakoilun estäminen. Yli 90 prosenttia vastaajista tunnisti nämä Supon tehtäviksi. Yli 85 prosenttia suomalaisista tietää myös, että Supo jakaa tiedustelutietoa presidentille, hallitukselle ja viranomaisille, ja lähes 80 prosenttia tietää Supon tekevän turvallisuusselvityksiä avaintehtäviin valittavista henkilöistä.

Ulkomaantiedustelu on yksi Suojelupoliisin uusista tehtävistä, ja se tunnettiin Supon tehtävistä heikoimmin (72 %). Tulokset eivät ole juurikaan muuttuneet viime vuodesta.

- paljon 42 %
- melko paljon 49 %
- ei osaa sanoa 4 %
- ei kovinkaan paljon 4 %
- ei lainkaan 1 %

Haastattelujen kokonaismäärä oli 1003. Tulosten virhemarginaali on +/- 3 prosenttiyksikköä.

A winter scene at a railway station. In the foreground, snow-covered tracks curve to the right. Several tall, weathered wooden utility poles with modern streetlights are spaced along the tracks. A small, brown and white building with a white door and windows is partially visible on the left. The background is a dense forest of evergreen and bare deciduous trees under a cloudy sky. The ground is covered in snow, with some patches of ice and rocks visible.

+358 295 480 131
www.supo.fi